

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. 8 706 64209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023

Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) teikia patikslintą Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 1, 2, 4, 5, 6 ir 8 straipsnių pakeitimo ir Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – FPI projektas) ir Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo Nr. XIII-1215 10, 12, 13, 16, 17 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – PBI projektas, kartu – Įstatymų projektai). Įstatymų projektai buvo svarstyti 2023 m. lapkričio 28 d. Tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės (2023 m. lapkričio 23 d. pažyma Nr. NV-2920) ir Teisės grupės (2023 m. lapkričio 27 d. išvada Nr. NV-2951) pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

FPI projektas parengtas, siekiant sisteminių finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms (toliau – finansinė paskata) teikimo pokyčių. FPI projektu siekiama nustatyti tikslingesnį finansinės paskatos teikimą, patikslinant finansinės paskatos teikimo kriterijus ir aiškiau sureguliuojant finansinės paskatos teikimo sąlygas.

Dėl finansuojamų teritorijų

Pažymėtina, kad vienas iš Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo (toliau – FP įstatymas) tikslų buvo siekis padėti jaunoms šeimoms apsirūpinti nuosavu būstu, prisidedant prie Lietuvos Respublikos regionų atsigavimo, jų stiprinimo, socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų mažinimo, tolygios ir tvarios plėtros visoje valstybės teritorijoje skatinimo, taip pat siekis prisidėti prie jaunų šeimų emigracijos mažinimo ir Lietuvos Respublikos demografinės padėties gerinimo, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje kasmet vis mažėjo vaikų skaičius ir Lietuvos piliečiai vis dažniau šeimas kūrė ir vaikų susilaukė užsienio valstybėse, o viena iš to priežasčių – nepakankamos finansinės galimybės apsirūpinti nuosavu būstu.

Ministerijos iniciatyva Vyriausybės strateginės analizės centras (toliau – STRATA) 2022 m. pabaigoje atliko tyrimą „Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms veiksmingumo vertinimas“ (toliau – vertinimo ataskaita)¹ ir pateikė rekomendacijas bei pasiūlymus finansinės paskatos veiksmingumui didinti.

Vertinant planuotų teisinio reguliavimo tikslų pasiekimo veiksmingumą, pastebėta, kad Lietuvos regionų ekonominiai ir socialiniai skirtumai, remiantis pagrindiniais regionų išsivystymo lygio indikatoriais netolygumams vertinti, toliau išlieka ir didėja.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. Sostinės regione sukurtas **bendrasis vidaus produktas (BVP)** vienam gyventojui 1,9 karto viršijo Vidurio ir vakarų Lietuvos regiono lygį. Kauno (20,4 tūkst. Eur) ir Klaipėdos (18,4 tūkst. Eur) apskritys viršijo Vidurio ir vakarų

¹ Prieiga internete: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2023/02/Finansines-paskatos-pirmaji-busta-isigyjancioms-jaunoms-seimoms-veiksmingumo-vertinimas.pdf>.

Lietuvos regiono vidurkį (16 tūkst. Eur). Likusios septynios apskritys nesiekė šio vidurkio, o mažiausias BVP vienam gyventojui buvo Tauragės apskrityje – 10,9 tūkst. Eur².

2021 m. BVP, tenkantis vienam gyventojui, šalies vidurkį viršijo Vilniaus ir Kauno apskrityse ir atitinkamai sudarė 148,8 proc. ir 102,1 proc., Klaipėdos apskrityje – 91,9 proc. Kaip ir ankstesniais metais BVP, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis tarp Vilniaus ir kitų apskričių išlieka didelis – Vilniaus apskrityje šis rodiklis daugiau nei 2 kartus viršijo Alytaus, Marijampolės, Panevėžio, Tauragės, Telšių ir Utenos apskričių rodiklius³.

Regioniniai darbo rinkos skirtumai tebėra dideli. Per pastarąjį dešimtmetį (2011–2021 m.) **užimtumas** didėjo visose šalies apskrityse, tačiau netolygiai, pvz., Vilniaus apskrityje užimtumo lygis augo 14,2 proc. punkto, o Tauragės apskrityje – 5,2 proc. punkto. 2021 m. aukščiausias užimtumo lygis buvo Vilniaus (78,9 proc.), Klaipėdos (73,3 proc.) ir Kauno (72,6 proc.) apskrityse, o kituose Lietuvos regionuose užimtumo lygis nesiekė šalies vidurkio⁴. Vertinant savivaldybių rodiklius 2018–2022 m., pastebimi užimtumo lygio netolygumai: pavyzdžiui, užimtumo lygis mažėjo Vilniaus r. nuo 77 proc. iki 73,4 proc., Šiaulių m. sav. nuo 77,7 proc. iki 76,5 proc., Kauno r. didėjo nuo 70,9 proc. iki 79,8 proc., Klaipėdos r. augo nuo 69,3 proc. iki 78,7 proc., Panevėžio m. nuo 70,8 proc. iki 74,8 proc.

2022 m. pradžioje 65,1 proc. šalies gyventojų buvo **darbingo amžiaus** (15–64 m. amžiaus). Didžiausia darbingo amžiaus gyventojų dalis buvo Vilniaus apskrityje – 65,7 proc., mažiausia – Klaipėdos apskrityje – 64,5 proc. Darbingo amžiaus gyventojų dalis šalyje nuo 2018 iki 2022 m. sumažėjo nuo 65,4 iki 65,1 proc., tačiau mažėjimas pastebimas tik Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos apskrityse⁵. Didėjanti darbingo amžiaus gyventojų dalis mažesniuose šalies regionuose, auganti potencialios darbo jėgos pasiūla, lyginant su didžiaisiais miestais, sudaro prielaidas ekonominės plėtros tolygumui pagerinti.

Vertinant **vidaus migraciją** apskrityse, visose apskrityse, išskyrus Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos, išvykusiųjų iš apskričių skaičius viršijo atvykusiųjų į apskritis skaičių (2021 m.)⁶. Atvykusiųjų skaičius viršijo išvykusiųjų skaičių Vilniaus m., Vilniaus r., Kauno m., Kauno r., Klaipėdos m., Klaipėdos r. Neringos, Palangos savivaldybėse, o Panevėžio m., Šiaulių m. ir daugelyje kitų savivaldybių išvykusių skaičius viršijo atvykusiųjų skaičių.

Siekiant įvertinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp šalies savivaldybių, tikslinga pasitelkti **savivaldybių gyvenimo kokybės indeksą (GKI)**⁷. Gyvenimo kokybės rodikliais galima statistiškai įvertinti ir parodyti įvairius vienas kitą papildančius gyvenimo kokybės aspektus, taip papildant BVP rodiklį, kuris tradiciškai naudojamas kaip šalies ekonominio ir socialinio vystymosi matas. Didžiausias GKI 2020 m. buvo Vilniaus m. (0,87), Kauno m. (0,72), Klaipėdos m. (0,69) Neringos (0,69), Kauno r. (0,68) savivaldybėse. Mažiausias GKI 2020 m. buvo Ignalinos r. (0,47), Zarasų r. (0,46), Lazdijų r. (0,46), Šalčininkų r. (0,45), Kalvarijos (0,38) savivaldybėse. Vertinant 2020 m. GKI kurortinėse savivaldybėse (Birštono, Druskininkų, Neringos, Palangos m. savivaldybės) jo reikšmė visose kurortinėse savivaldybėse viršijo šalies GKI vidurkį (0,55)⁸. 2013–2020 m. gyvenimo kokybė gerėjo visose kurortinėse savivaldybėse, o didžiausią pažangą tarp jų padarė Birštonas. Pagal bendrą 2020 m. GKI Neringos savivaldybė patenka tarp lyderiaujančių savivaldybių ir užima 4-ą poziciją reitinge. Kitos kurortinės savivaldybės bendrame GKI užima taip pat palyginti labai aukštas pozicijas: Birštonas – 6-ą, Palanga – 7-ą, Druskininkai – 14-ą. Tiek

² Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvs-regionai-2022/ekonomika/ukis-ir-finansai>.

³ Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvs-regionai-2022/ekonomika/ukis-ir-finansai>.

⁴ Vertinimo ataskaita, p. 25.

⁵ Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R167#/>.

⁶ Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvs-gyventojai-2022/gyventoju-migracija/vida-migracija>.

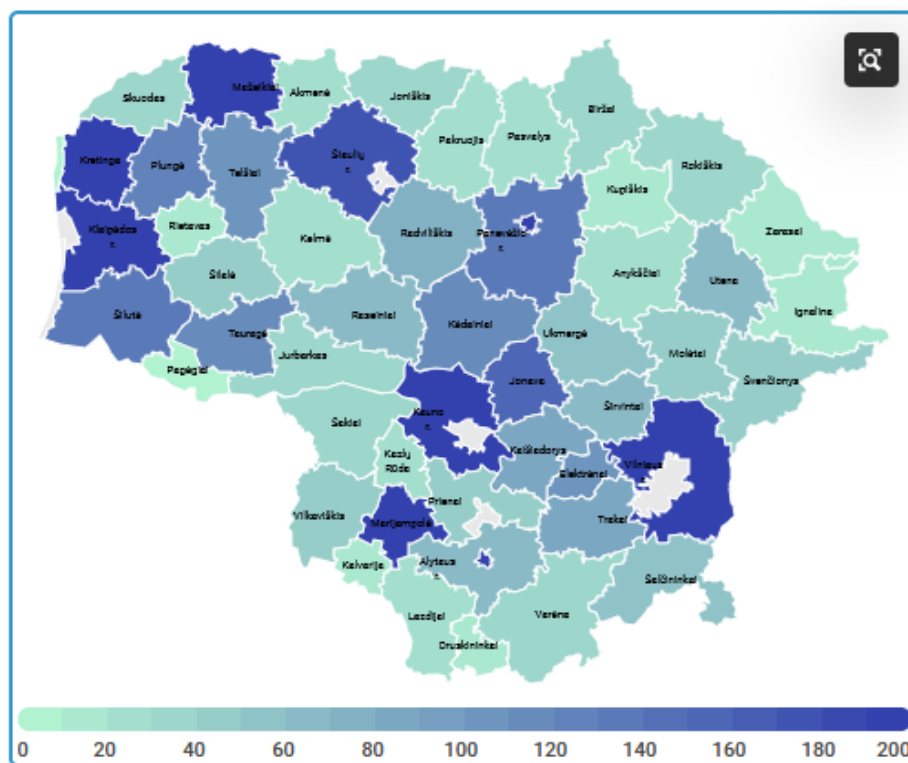
⁷ GKI sudarytas iš 41 rodiklio 6 srityse: materialinės gyvenimo sąlygos; gyventojų verslumas ir verslo konkurencingumas; sveikatos paslaugos; švietimo paslaugos; demografija, pilietinis ir visuomeninis aktyvumas; viešojo infrastruktūra, gyvenamosios aplinkos kokybė ir saugumas. Naudojantis GKI, galima pamatyti bendrą bei atskirų sričių ir rodiklių kiekvienos savivaldybės įvertinimą, palyginti ją su kitomis savivaldybėmis bei pamatyti pokyčius 2013–2020 m.

⁸ Prieiga internete: <https://lietuvsfinansai.lt/gki/gki-savivaldybese/>.

Neringos, tiek Palangos m. savivaldybės nuo 2013 m. ne vienerius metus buvo įsitvirtinusios tarp TOP 5 lyderiaujančių savivaldybių pagal bendrą GKI⁹.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos apskritys pirmąją išsivystymo lygiu, kurortinės savivaldybės pagal GKI taip pat neatsilieka.

Nuo FP įstatymo įsigaliojimo pradžios (2018 m. rugsėjo 1 d.) iki 2022 m. pabaigos finansinę paskatą gavo 5 313 jaunų šeimų, kurių subsidijoms mokėti panaudota beveik 68 mln. eurų. Nemaža dalis (apie 30 proc.) finansinės paskatos gavėjų įsigijo pirmąjį būstą aplink tris didžiuosius miestus esančiose savivaldybėse (Klaipėdos r. – 965 jaunos šeimos, Kauno r. – 380 jaunų šeimų ir Vilniaus r. – 305 jaunos šeimos) (žr. pav.). Šių gavėjų subsidijoms mokėti skirta apie 20 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.

Pav. 2018–2022 m. jaunų šeimų, kurioms išmokėtos subsidijos, skaičius savivaldybėse.
Šaltinis: Socialinės paramos šeimai informacinė sistema.

Lietuvos banko vertinimu, valstybės teikiama finansinė paskata regionuose nėra naudojama tikslingai ir gali prisidėti prie disbalansų gyvenamojo nekilnojamojo turto rinkoje formavimosi, tad ši paskata turėtų būti įvertinta tikslingumo ir poveikio būsto rinkai atžvilgiu. Šios paskolos su paskata ir parama sudarė didelę dalį viso būsto paskolų srauto vietovėse šalia didžiųjų Lietuvos miestų: Vilniaus ir Kauno apskrityse ši dalis 2021 m. išaugo iki 8 proc., o Klaipėdos apskrityje – iki 18 proc. Dėl to būtina įvertinti dabartinių kriterijų, pagal kuriuos nustatomos vietovės, kuriose galima įsigyti būstą su paskata, tikslingumą ir šiai paskatai skiriamų valstybės lėšų sumą. Lietuvos bankas pabrėžia, kad galimybės su paskata nusipirkti būstą arti didžiųjų miestų (pvz., Vilniaus, Kauno, Klaipėdos r.) ir savo ekonominę veiklą vykdyti didžiuosiuose miestuose iš esmės neatitinka paskatos tikslo dėl regionų vystymosi skatinimo ir galimai prisideda prie disbalansų prie didžiųjų miestų esančių rajonų būsto rinkose formavimosi, nes paskolų su valstybės teikiama finansine paskata ir parama srautas sudaro vis didesnę viso naujų būsto paskolų srauto dalį (11,4 proc. 2021 m., palyginti su 6,9 proc. 2020 m.).

⁹ Prieiga internete: <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/kokia-gyvenimo-kokybe-kurortinese-savivaldybese>.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad teisinis reguliavimas turi būti tobulinamas, siekiant labiau prisidėti prie Lietuvos regionų ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimo ir tikslingiau teikti finansinę paskatą, įvertinus minėtus regionų išsivystymo lygio indikatorius, t. y. teikti subsidijas tuose regionuose, kurie mažiau stiprūs ekonominiu ir socialiniu požiūriu.

Siūloma nustatyti, kad pirmasis būstas galėtų būti įsigyjamas Lietuvos Respublikos teritorijoje, kuri nepatenka į savivaldybės, kurioje yra metropolinis centras, nurodytas valstybės teritorijos bendrajame plane, ir ją supančios valstybės teritorijos bendrajame plane nurodytos žiedinės savivaldybės teritoriją, taip pat kuri nepatenka į kurorto teritoriją. Taip būtų užtikrinamas teisinio reguliavimo tikrumas ir stabilumas, nes finansuojamos teritorijos nesikeistų kasmet¹⁰. Būtų efektyviau naudojami valstybės ištekliai – esant ribotoms valstybės biudžeto galimybėms, sudaromos prielaidos nukreipti valstybės biudžeto lėšas į kitus regionus, kurie yra mažiau išsivystę, t. y. finansinė paskata būtų teikiama taikliau ir efektyviau, nes, išvengiant valstybės paramos skyrimo, įsigyjant būstus tris didžiuosius miestus supančiose rajoninėse savivaldybėse, būtų sudarytos prielaidos daugiau valstybės biudžeto lėšų nukreipti kitų regionų gaivinimui.

Siūlomas teisinis reguliavimas atitiktų ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (toliau – Bendrasis planas), principus¹¹.

Įtvirtinus nuostatą, kad pirmasis būstas negali būti įsigyjamas savivaldybėje, kuriai suteiktas kurorto statusas, teisinis reguliavimas nesikeistų, nes iš esmės šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas tokių prielaidų nesudaro, be to, nebūtų didinamas neigiamas poveikis kurortų aplinkai, rekreaciniams ištekliams ir kt.

Dėl finansinės paskatos (subsidijos) dydžio

Siūloma nustatyti, kad *subsidijos dydis* – 7,5 proc. būsto kredito pirmajam būstui įsigyti sumos (būsto kredito pirmajam būstui įsigyti suma, pagal kurią apskaičiuojama jaunai šeimai suteikiama subsidija, negali būti didesnė kaip 87 tūkst. eurų). Esant ribotoms valstybės biudžeto galimybėms ir pakeitus šiuo metu esamą reguliavimą, būtų sudarytos prielaidos prisidėti prie pirmojo būsto įsigijimo didesniai jaunų šeimų skaičiui (galėtų būti patenkinama daugiau nei du kartus daugiau prašymų). Taip būtų labiau prisidedama prie FP įstatymu siekiamo tikslo – padėti jaunoms šeimoms apsirūpinti nuosavu būstu, taip pat demografinės padėties gerinimo tikslų, be kita ko, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo 2023 m. birželio 15 d. rezoliuciją Nr. XIV-2075 „Dėl Lietuvos demografijos politikos ateities“, kuria Seimas ragina Lietuvos Respublikos Vyriausybę šeimos ir gimstamumo politikos srityje didinti būsto nuomos ir įsigijimo prieinamumą jaunoms šeimoms, įgyvendinti kompleksines paramos šeimoms ir gimstamumo skatinimo priemones, apimančias finansinį skatinimą (būsto subsidijas).

Dėl finansinės paskatos teikimo tvarkos

Finansinės paskatos gavėjų skaičius ir lėšų poreikis kasmet augo¹². Tačiau valstybės biudžeto galimybės patenkinti visą finansinės paskatos poreikį yra ribotos.

Pagal galiojančią teisinį reguliavimą tais atvejais, kai panaudoti visi tų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimai, jauna šeima pagal prašymo dėl teisės į finansinę paskatą pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms patvirtinimo (toliau – prašymas),

¹⁰ Tinkamų finansuoti teritorijų apibrėžimas pagal nekilnojamojo turto normatyvines vertes neužtikrina stabilumo tiek potencialių pareiškėjų, tiek papildomai prisidėti galinčių savivaldybių ir privačių subjektų atžvilgiais, vertinimo ataskaita, p. 5.

¹¹ „67.1. Metropoliniuose centruose prioritetą teikti šiems kompaktiškumo principams: urbanizuotų teritorijų regeneracija, efektyvus mobilumas ir susisiekimas, darnaus būsto ir miestų žalių ir viešų erdvių kompaktiškumo principams. <...> Metropolinių centrų priemiesčiuose valdyti stichiską miestų drieką, monofunkciniuose gyvenamuosiuose rajonuose intensyvuoti viešųjų paslaugų tinklą ir būstų bei užstatymo morfologinę įvairovę.“

¹² Vertinimo ataskaita, p. 29.

užregistravimo savivaldybės administracijoje datą ir laiką įrašoma į jaunų šeimų, laukiančių finansinės paskatos, sąrašą (toliau – Sąrašas).

Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos (toliau – SPIS) 2023 m. lapkričio mėn. pab. duomenimis, išnaudojus 2023 m. skirtus valstybės biudžeto asignavimus, Sąrašė finansinės paskatos laukė daugiau kaip 1 700 jaunų šeimų. Padaugėjus prašymų, praktikoje susiduriama su problemomis, kai jaunos šeimos, išsirinkusios pirmąjį būstą (neretai sudariusios preliminarįsias būsto pirkimo–pardavimo sutartis ir sumokėjusios rankpinigius), laukia Sąrašė neapibrėžtą laikotarpį, dėl to jaunoms šeimoms kyla grėsmė patirti finansinių nuostolių ar kitų nepageidaujamų pasekmių.

Prašymai, laukiant pažymos, patvirtinančios teisę į finansinę paskatą, išdavimo Sąrašė, atsiradus valstybės biudžeto lėšoms, nagrinėjami eilės tvarka, išskyrus atvejus, kai prašoma skirti papildomą subsidiją. Nesant galimybių patenkinti visą finansinės paskatos poreikį, siekiant reikšmingesnės finansinės paskatos naudos, *tikslinga keisti finansinės paskatos teikimo prioritetus*.

Įvertinus STRATA tyrimo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, taip pat siekiant paskatinti savivaldybes prisidėti prie FP įstatymo tikslų įgyvendinimo, atsižvelgiant į Bendrojo plano kompaktiškumo principus, siūloma nustatyti, kad finansinė paskata teikiama laikantis eiliškumo ir reitinguojant prašymus pagal tam tikrus prioritetus: jei numatoma skirti ne mažesnę nei 5 proc. būsto kredito pirmajam būstui įsigyti dydžio paramą iš savivaldybės, kurios teritorijoje planuojama įsigyti pirmąjį būstą, lėšų savivaldybės tarybos nustatytais atvejais – pagal šios paramos dydį, ir (arba) jei įsigijamas pirmasis būstas patenka į savivaldybės administracijos interneto svetainėje skelbiamą prioritetinės plėtros teritoriją. Manytina, kad tai nesukeltų papildomos administracinės naštos savivaldybėms, nes šiuo metu beveik visos savivaldybės yra numačiusios prioritetines plėtros teritorijas.

Priėmus siūlomus teisinio reguliavimo pakeitimus, jaunos šeimos galėtų pretenduoti į finansinę paskatą minėtose savivaldybėse (kurių teritorijose būtų finansuojamas pirmojo būsto įsigijimas) prioriteto tvarka ir taip labiau prisidėti prie atitinkamų regionų, kurie yra suinteresuoti jaunų šeimų pritraukimu, stiprinimo. Riboti valstybės finansiniai ištekliai būtų naudojami tikslingiau, nes galėtų padėti paskatinti jaunas šeimas įsikurti tuose regionuose, kur iš tiesų jaunų šeimų kūrimasis yra reikalingas dėl trūkstamos darbo jėgos. Tokiu būdu būtų pasiekiamas sinerginis efektas.

Finansinė paskata labiau prisidėtų prie kitų valstybės ir savivaldybių interesų įgyvendinimo (būtų mažinama miestų drieka).

Be to, siūloma *atsisakyti Sąrašo sudarymo ir finansinės paskatos teikimo tvarką nustatyti FP įstatymo įgyvendinamuoju teisės aktu*, siekiant nustatyti geresnę teisinio reguliavimo alternatyvą, kuri leistų pasiekti teisinio reguliavimo tikslą veiksmingiau ir ekonomiškiau, taip pat išvengiant teisinio reguliavimo neapibrėžtumo dėl finansinės paskatos laukimo Sąrašė. Siūloma nustatyti, kad prašymai galėtų būti teikiami, tik skyrus finansavimą.

Dėl įsigyjamo pirmojo būsto vertės

Kaip nurodoma vertinimo ataskaitoje, šiuo metu išlieka galimybė valstybės lėšomis subsidijuoti prabangaus būsto įsigijimą. Siekiant išryškinti socialinį paskatos aspektą bei sukurti prielaidas su didžiais miestais nesiribojančioms savivaldybėms pritraukti jaunų šeimų, tikslinga svarstyti įsigyjamo būsto vertės ribojimo klausimą¹³. Praktikoje pastebėta, kad dalis (apie 5 proc.) būstų įsigyta brangesnių (t. y. daugiau kaip 150 000 eurų), kas leidžia manyti, kad tokie būstai galėjo būti įsigyti ir be valstybės paramos. Įvertinus minėtą pasiūlymą, taip pat kitų valstybių patirtį (pvz., Jungtinėje Karalystėje¹⁴, Latvijoje¹⁵), Lietuvos banko duomenis, *siūloma riboti įsigyjamo pirmojo būsto vertę, kuri negalėtų būti didesnė nei 120 000 eurų*. Nustačius tokį apribojimą,

¹³ Vertinimo ataskaita, p. 7.

¹⁴ Prieiga internete: <https://www.gov.uk/guidance/first-homes>.

¹⁵ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) studija „Policy Actions for Affordable Housing in Latvia”.

finansinė paskata būtų teikiama tikslingiau, nes sumažėtų valstybės biudžetų lėšų poreikis tais atvejais, kai jaunos šeimos gali apsirūpinti būstu savarankiškai (kai įsigijamas prabangesnis turtas).

Dėl reikalavimo deklaruoti gyvenamąją vietą

FP įstatymas nenustato reikalavimo įsigytame pirmajame būste deklaruoti jaunos šeimos nariams gyvenamąją vietą. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekspertai tai vertina kaip teisinio reguliavimo trūkumą. STRATA atliktoje vertinimo ataskaitoje taip pat pateiktas siūlymas svarstyti galimybę įtvirtinti nuostatą dėl gyvenamosios vietos deklaravimo su finansine paskata įgyto būsto rezidencijos vietoje¹⁶ (2018–2022 m. duomenimis, apie 6 proc. gavusių finansinę paskatą nedeklaravo gyvenamosios vietos savivaldybėje, kurioje įsigijo būstą, kas reiškia, kad savivaldybės tam tikrais atvejais netenka ekonominės naudos).

Siekiant geriau užtikrinti FP įstatymu siekiamų regionų gaivinimo tikslų įgyvendinimą, siūloma *nustatyti jaunų šeimų pareigą – visiems jaunos šeimos nariams deklaruoti gyvenamąją vietą įsigytame pirmajame būste*. Tai leistų užtikrinti didesnę savivaldybių biudžetų pajamų surinkimą ir prisidėti prie savivaldybių ekonominės padėties gerinimo. Gyvenamosios vietos deklaravimo laikotarpis negalėtų būti trumpesnis nei 5 metai, o šio reikalavimo laikymosi užtikrinimą siūloma pavesti savivaldybių administracijoms, nes tokia teisinio reguliavimo alternatyva laikytina geriausia, savivaldybių administracijoms turint prieigas prie atitinkamų valstybės informacinių sistemų ir registrų.

FP įstatymo projekto planuojamas pokytis, esamos ir siūlomos teisinio reguliavimo nuostatos ir pagrindžiantys argumentai plačiau aprašyti aiškinamajame rašte.

Įgyvendinant FP įstatymą, numatoma stebėti šiuos rodiklius:

Tikslų ir uždavinių rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Rodiklių reikšmės			Dalyvaujanti institucija
	2024 m.	2025 m.	2026 m.	
1. Tikslas – kurti šeimai palankią aplinką¹⁷				
Jaunų šeimų, auginančių vieną ar daugiau vaikų, skaičius palyginus su bendru gavusių finansinę paskatą būstui įsigyti, šeimų skaičiumi (procentas) ¹⁸	60	60	60	Ministerija, Valstybės duomenų agentūra (toliau – VDA)
2. Tikslas – regionų stiprinimas, socialinių ir ekonominių skirtumų tarp jų mažinimas				
Darbingo amžiaus gyventojų dalies augimas finansuojamose teritorijose (procentas)	0,1	0,1	0,1	VDA
Jaunų šeimų, gavusių savivaldybių finansinę paramą, skaičius palyginus su bendru gavusių finansinę paskatą būstui įsigyti, šeimų skaičiumi (procentas)	1	5	10	Ministerija
3. Tikslas – demografinės padėties gerinimas				
Vidaus migracijos augimas finansuojamose teritorijose, asmenų skaičius (vienetai)	24	24	24	VDA

FP įstatymo projektas prisidėtų prie šių Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos¹⁹ nuostatų įgyvendinimo:

¹⁶ Vertinimo ataskaita, p. 7.

¹⁷ Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. rugsėjo 20 d. nutarimu Nr. XIII-1484 „Dėl Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos patvirtinimo“.

¹⁸ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“.

¹⁹ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

– skirti daugiau dėmesio investicijų pritraukimui į regionus, darbo vietų kūrimui; įgyvendinti regioninę politiką, pagrįstą nuosekliu ekonominių ir socialinių skirtumų tarp regionų mažinimu (14, 171 p.);

– skatinti jaunimo verslumo iniciatyvas regionuose, skirti prioritetą reemigracijai, skatinti verslo ir socialinius projektus, kuriančius darbo vietas regione (131.4 p.);

– siekti, kad mažėtų ekonominė ir socialinė atskirtis tarp regionų (173.2 p.);

– siekti, kad miestai ir miesteliai taptų kokybiško gyvenimo centrais (149.2 p.).

PBĮ projektas parengtas, siekiant suderinti valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų teikimo ir subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų daliai apmokėti teikimo tvarką su FPĮ projektu siūloma pakeisti finansinės paskatos teikimo tvarka, efektyviau valdyti paramai būstui įsigyti ar išsinuomoti skiriamas valstybės biudžeto lėšas.

Subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų daliai apmokėti gavėjų skaičius nuo 2020 m. iki 2022 m. pabaigos didėjo (išaugo apie 1,5 karto). 2023 m. išnaudojus šiai priemonei skirtus valstybės biudžeto asignavimus, nuo 2023 m. birželio 2 d. pažymų, patvirtinančių teisę į paramą būstui įsigyti (subsidijai gauti), išdavimas yra sustabdytas. 2023 m. lapkričio mėn. duomenimis, paramos būstui įsigyti (subsidijų) laukia virš 400 asmenų (šeimų), kurių skaičius iki š. m. pabaigos gali dar labiau išaugti. Prognozuojama, kad 2024 m. subsidijos skyrimo lauks 725 asmenys (šeimos) (714 asmenų (šeimų) pagrindinės ir 11 papildomos subsidijos), kurių prašymams patenkinti gali reikėti virš 14 mln. Eur.

Atsižvelgiant į tai, kad valstybės biudžeto galimybės yra ribotos, PBĮ projektu siūloma atsisakyti Asmenų ir šeimų, laukiančių subsidijos valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, sąrašo sudarymo ir nustatyti, kad *prašymai paramai būstui įsigyti galėtų būti teikiami, tik esant finansavimui*. Taip būtų sudarytos prielaidos efektyviau valdyti šiai priemonei skiriamas valstybės biudžeto lėšas; būtų panaikintas teisinio reguliavimo neapibrėžtumas, subsidiją siekiantiems gauti asmenims (šeimoms).

PBĮ projektu tobulinami ir kiti teisinio reguliavimo taikymo metu išryškėję trūkumai.

PBĮ projekto planuojamas pokytis, esamos ir siūlomos teisinio reguliavimo nuostatos ir pagrindžiantys argumentai detaliau aprašyti aiškinamajame rašte.

Įgyvendinant PB įstatymą, numatoma stebėti šiuos rodiklius:

Rodiklio pavadinimas ir matavimo vienetai	Rodiklių reikšmės		Dalyvaujanti institucija
	2024 m.	2025 m.	
Asmenų (šeimų), kuriems išmokėtos subsidijos valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų daliai apmokėti, skaičius (vienetai) ²⁰	304	280	Ministerija

Įstatymų pakeitimams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės – pakaks Įstatymams įgyvendinti planuojamų valstybės biudžeto lėšų.

Įstatymų projektų nuostatų įsigaliojimas ir jų įgyvendinimas numatytas, įvertinus Ministerijos galimybes pasiruošti jas įgyvendinti.

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje, kur suinteresuotos institucijos ir visuomenė galėjo pateikti pastabas ir pasiūlymus.

²⁰ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“; Strateginio veiklos plano programa – „Socialinė sutelktis (solidarumas)“; Strateginio veiklos plano programos uždavinys – „Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“; Strateginio veiklos plano programos priemonė – „Teikti paramą šeimoms ir asmenims būstui įsigyti“.

Įstatymų projektai buvo pateikti išvadoms gauti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos bankui, Lietuvos bankų asociacijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Lietuvos nekilnojamojo turto plėtros asociacijai, Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos institutui, Valstybės duomenų agentūrai, valstybės įmonei Registrų centrui, Lietuvos notarų rūmams, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, Socialinių paslaugų priežiūros departamentui prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Departamentas).

Finansų ministerija, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija pastabų ir pasiūlymų dėl Įstatymų projektų neturėjo. Aplinkos ministerija, Lietuvos nekilnojamojo turto plėtros asociacija, Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos institutas išvadų nustatytu laiku nepateikė.

Į Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos banko, Lietuvos bankų asociacijos, valstybės įmonės Registrų centro, Lietuvos notarų rūmų, Departamento pastabas ir pasiūlymus atsižvelgta (suderinta darbo tvarka).

Dėl Lietuvos savivaldybių asociacijos, atskirų savivaldybių (Vilniaus m., Alytaus m.), Alytaus, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos rajonų savivaldybių merų pastabų bei pasiūlymų 2023 m. spalio 30 d. organizuotas sutikimas – diskusija su savivaldybių merais, Lietuvos savivaldybių asociacijos ir savivaldybių administracijų atstovais, siekiant paaiškinti siūlomus teisinio reguliavimo pokyčius, aptarti jų tikslingumą, įskaitant naudą ir pačioms savivaldybėms, stiprinant finansinės paskatos teikimo sąsajas su regionų poreikiais. Į dalį savivaldybių pastabų ir pasiūlymų atsižvelgta, papildytas Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, siekiant paaiškinti siūlomus teisinio reguliavimo pokyčius.

Įstatymų projektus parengė ministerijos Paramos būstui grupės vyriausioji patarėja Soneta Brinienė (tel. 8 665 26 875, el. p. soneta.briniene@socmin.lt) ir ministerijos Paramos būstui grupės vyresnioji patarėja Asta Misiukienė (tel. 8 699 77 810, el. p. asta.misiukiene@socmin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Įstatymų projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.
2. FPI projektas, 9 lapai.
3. FPI projekto lyginamasis variantas, 9 lapai.
4. PBĮ projektas, 2 lapai.
5. PBĮ projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
6. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 12 lapų.
7. FPI projekto antikorupcinio vertinimo pažyma, 5 lapai.
8. PBĮ projekto antikorupcinio vertinimo pažyma, 5 lapai.

Sveikatos apsaugos ministras,
pavarduojantis socialinės apsaugos ir darbo ministrą

Arūnas Dulkys

Soneta Brinienė, tel. 8 665 26 875, el. p. soneta.briniene@socmin.lt
Asta Misiukienė, tel. 8 699 77 810, el. p. asta.misiukiene@socmin.lt